

Česká moderní hudba?

Tázání po českosti české hudby

Česká moderní hudba?

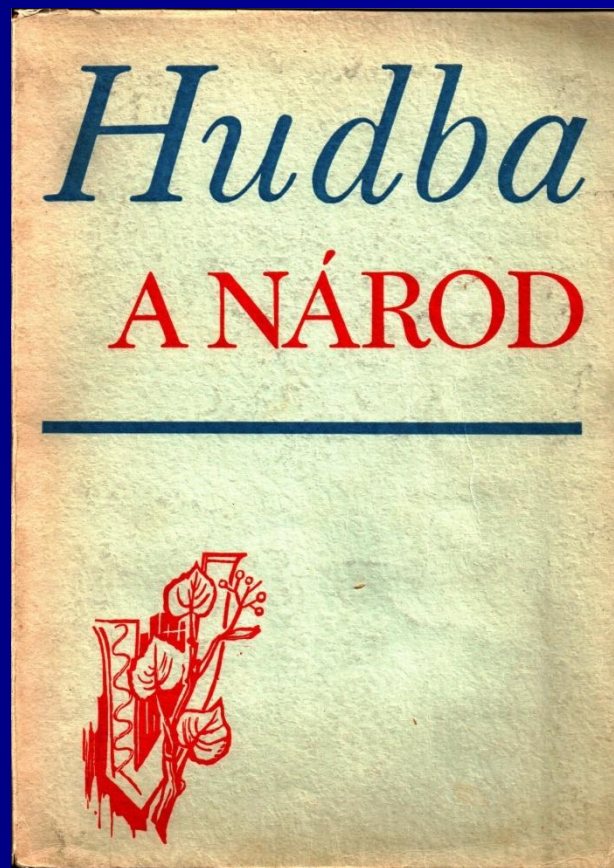
- Předběžné vymezení tématu přednášky
- Literatura
- Zakončení a výstupy

Základní otázky

- společenská funkce hudby v procesu formování novodobého českého národa
- proměny funkce hudby s nástupem moderny a avantgardy
- proměny chápání „českosti“ a „modernosti“ hudby

Hudba a národ

- publikace k „celonárodní kulturní akci“ organizované Kulturní radou Národního souručenství roku 1940 pod názvem *Český hudební máj*

Májko,
májko!
dej mi masti
na bolest.

Až přijde
máj,
budem mít
ráj.

KVĚTNOVÉ MOHYLY ČESKÉ HUDBY

N Á R O D N Í P Í S E Ň

Pojem česká hudba

- příslušnost k českému etniku či národu: okruh hudební produkce, který je daným národně, jazykově a kulturně identifikovatelným společenstvím historicky formován, tradován a vědomě (byť třeba i zpětně) osvojován. Projevy konstituující českou hudbu jsou produktem jedinců i skupin podstatně spjatých s různými historickými formami českého společenství:
- patří sem tedy i hudba cizí provenience, pokud byla českým prostředím specificky adaptována (např. cizí melodie opatřené v českém prostředí novým, zejména českým textem a určitým způsobem pozměněné),
- naproti tomu se však do rámce české hudby automaticky nevřazují díla Čechů, kteří hudebně produkovali v rámci cizích hudebních kultur bez výraznějšího spojení s českým prostředím, a
- nevstupují sem ani hudební projevy mimočeského původu, třebaže se staly běžnou náplní hudebního života české populace (importovaný gregoriánský chorál, světový koncertní a operní repertoár, soudobá cizí populární hudba atd.).

- Poměrně významná je např. vazba hudby na český slovesný text, ani toto hledisko však není rozhodující: k české hudbě patří skladby novodobých českých skladatelů, kteří zhudebnili jinojazyčný (třeba latinský nebo německý) text, nikoliv však zpěv slovenských evangelíků v tzv. bibličině (tj. v češtině *Kralické bible*).
- Málo nosným kritériem je syžetově tematická orientace na české životní realie: do české hudby bez rozpaků zahrneme díla českých autorů na nečeský námět, nikoliv však německou nebo ruskou skladbu s českým syžetem.
- O českosti hudby jednoznačně nerozhoduje ani provenienční vazba na český teritoriální či státní kontext, a to vzhledem k multinacionálnímu charakteru zdejší populace: významově adekvátnější jsou tu výrazy jako *hudba Čech* nebo *hudba českých zemí*, neboť pod tyto pojmy lze zahrnout i hudebně produkční okruhy resp. hudební kultury, jejichž nositeli jsou nečeské skupiny zdejší populace

Stylové kritérium – hledisko produkční

- potíže s nalezením českosti české hudby:
  - folklórní elementy
  - lyrismus
  - jednoduchost
  - melodičnost

Kritérium konzumu– hledisko recepční

- potíže s hlediskem konzumu – ne vše, co Češi poslouchají, je česká hudba
- zúžení na to, co Češi za českou hudbu považují – proč ne to, co za ni považují Japonci či Němci

„Samozřejmost“ národního chápání

- věčná existence národů versus pojetí „novodobého“ národa
- „Mít národnost není vrozená všeobecná vlastnost lidstva, ale stalo se nyní, že to tak vypadá.“ (Gellner 17)

Literatura o nacionalismu

- Arnošt Gellner: *Národy a nacionalismus* (1993)
- Eric J. Hobsbawm: *Národy a nacionalismus od roku 1780* (2000)
- Miroslav Hroch: *Evropská národní hnutí v 19. století* (1986)
- Anne-Marie Thiessová: *Vytváření národních identit v Evropě 18. až 20. století* (česky 2007)

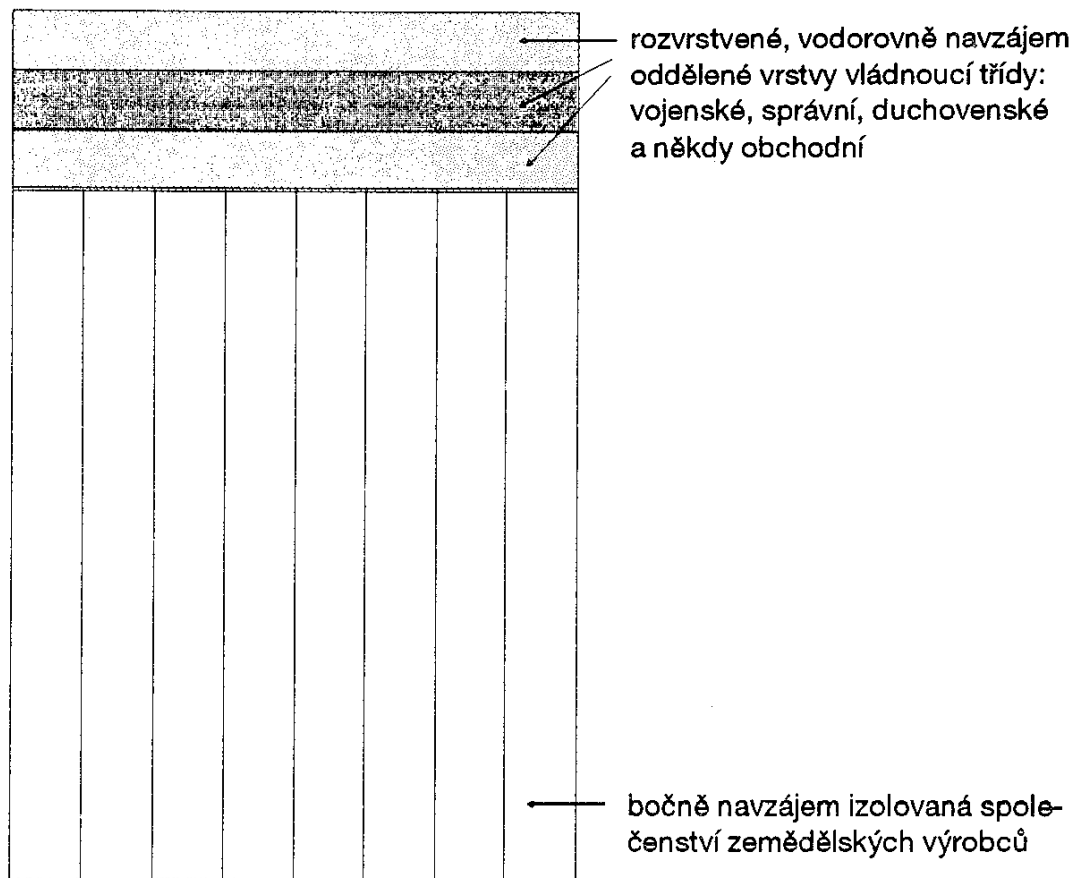
Problém národa

- novodobý národ a jeho geneze
- nacionalismus – podle Gellnera politický princip, který tvrdí, že politická a národní jednotka musí být shodné
- národ jako produkt nacionalismu
  - společná vůle
  - společná kultura
  - prakticky jediná efektivní jednotka identifikace

Provizorní definice národa (Gellner):

- „Dva lidé patří ke stejnému národu, když a jedině když sdílejí stejnou kulturu, při čemž kultura znamená soubor myšlenek a znaků a představ a způsobů chování a dorozumívání.“ (18)
- „Dva lidé patří ke stejnému národu, když a jedině když *uznají* jeden druhého za náležejícího ke stejnému národu. Jinými slovy, *člověk* dělá *národy*; národy jsou plody lidských přesvědčení, loajality a solidarity.“ (18)

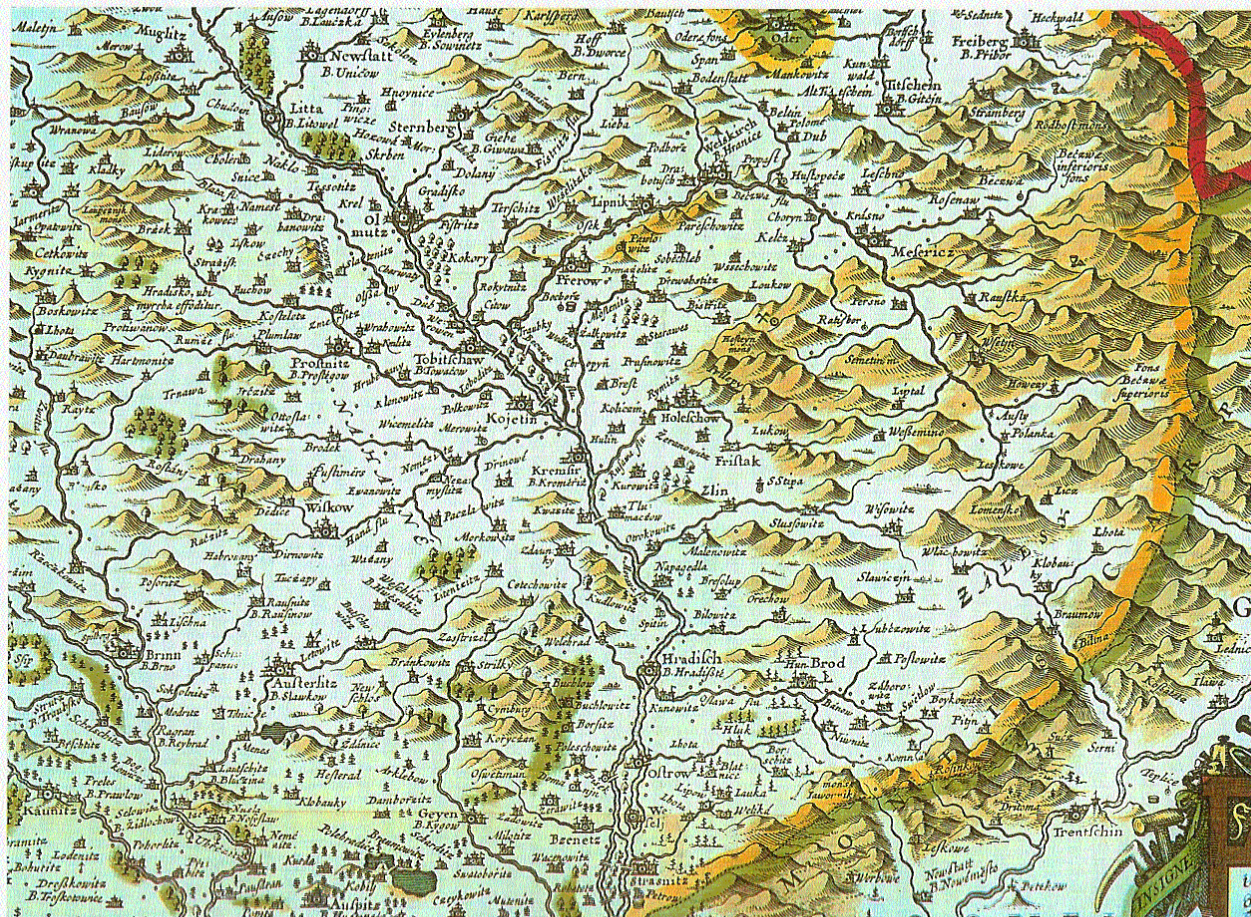
Kultura v agrární společnosti podle A. Gellnera

Obr. 1 Obecná forma společenské struktury v agrárních společnostech

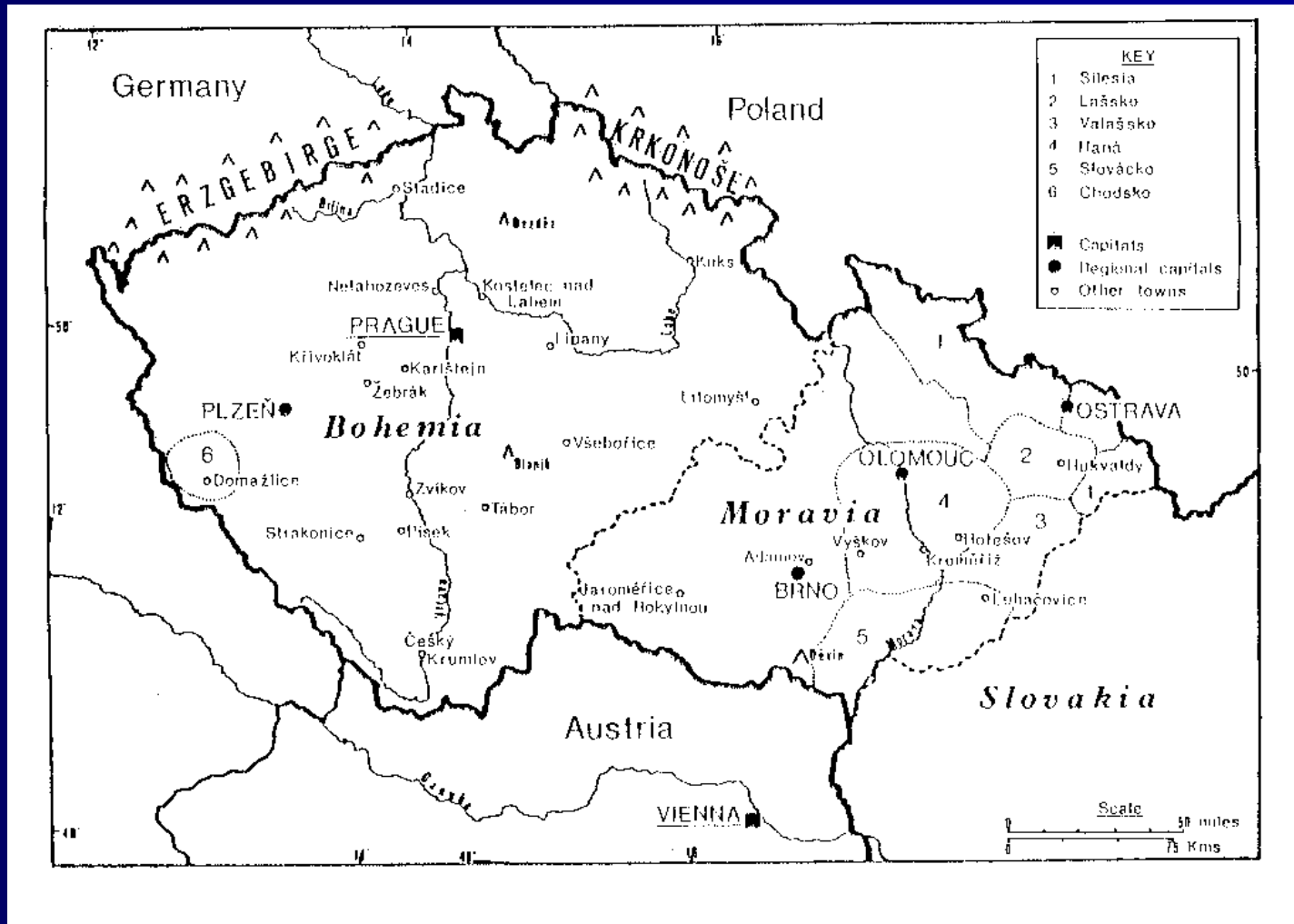

Komenského mapa Moravy z roku 1627

1 Část mapy Moravy od J. A. Komenského z roku 1627 – nejstarší příklad kartografického zaznamenání národopisných oblastí (Hané a Zálesí) na Moravě.

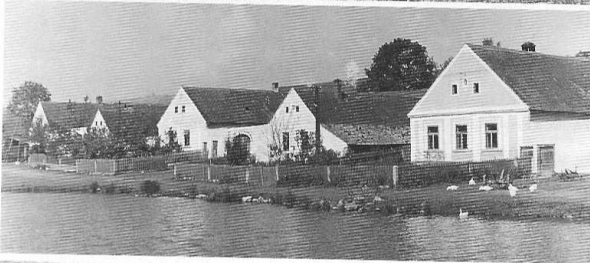
Folklórní regiony

Orientace domů

94 Okapová orientace domu na jižní Moravě. Křenovice u Brna.

95 Sítivě orientované statky na Českomoravské vrchovině. Prostřední Vydří u Dačic. Foto K. Fojtík 1958.

96 Čtyřstranná zástavba horáckého statku. Hluboké u Vírů č. 12. Foto M. Válka 1974.

Polarita západ – východ v lidové hudbě

- západní (česká) lidová hudba blízká idiomu hudebního klasicismu
- durovost nápěvů
- pravidelnost metra a rytmu
- východní (moravská) lidová hudby – „spontánnost“, „přirozenost“, původnost
- modalita, diatonická flexe
- nepravidelný rytmus a metrum

Koncepční řešení v hudební historiografii

- česká hudba
- česká národní hudba
- hudba v českých zemích
- německé *böhmisch – tschechisch*
- česká hudební kultura

Literatura k dějinám české hudby

- V. Helfert: *Česká moderní hudba* (1936), reedice *Vybrané studie I. O hudební tvořivosti* (1970)
- J. Racek: *Česká hudba od nejstarších dob do počátku 19. století* (1949)
- *Československá vlastivěda, sv. 9, Hudba*, Praha 1971.
- *Dějiny české hudební kultury*, 2 sv., 1972, 1981.
- T. Volek a S. Jareš: *Dějiny české hudby v obrazech* (1977)
- *Hudba v českých dějinách* (1983, 1989)

Lexika

- *Československý hudební slovník osob a institucí (1963, 1965)*
- *Slovník české hudební kultury (1997)*

Zakončení předmětu

- **esej v cizím jazyce** (A, N, F, R) v rozsahu a struktuře odborného **konferenčního příspěvku** v délce 10800 až 12600 znaků včetně mezer předložen elektronicky v 1. verzi prostřednictvím IS do 10.12.2010, prezentace vybraných referátů proběhne ústně 13.12.2010 a dalších na plánovaném semináři studentů magisterského a doktorského studia (únor-březen)
- dopracování definitivní verze do konce zkouškového období
- předložení návrhu tématu do 29.10.2010 elektronicky prostřednictvím IS, návrh obsahuje základní literatury a pramenů k tématu
- **tématem** musí být **problematika dějin recepce vybraného českého díla zkoumaná v kontextu diskursu o národním charakteru a modernosti**

Hodnocení

- Návrh tématu – zpracování seznamu literatury a pramenů až 20 bodů
- Vypracování eseje –
  - rozsah použitých pramenů až 20 bodů
  - argumentační správnost až 20 bodů
  - využití další odborné literatury až 20 bodů
  - jazyková správnost až 20 bodů
- aktivita při diskusi na přednáškách podložená průběžnou četbou až 20 bodů
- minimální hranice pro získání kolokvia 80 bodů ze 120 možných